

عنوان مقاله:

شناخت تمهیدات پدافند غیرعامل در معماری ایران در دوره اسلامی (با تاکید بر مراکز حیاتی)

محل انتشار:

دومین همایش بین المللی و هفتمین همایش ملی معماری و شهر پایدار (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 14

نویسندگان:

حسینیه هروی - دکتری مهندسی معماری، استادیار گروه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد بیرجند)

سیدحسین حسینی - دانشجو دکتری مهندسی معماری، گروه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد بیرجند)

خلاصه مقاله:

پدافند غیرعامل عبارت است از به کارگیری هرگونه ابزار، شرایط و موقعیت ها به صورتی که خودبه خود و بدون نیاز به عامل انسانی، با مراحل گوناگون حمله های دشمن مقابله کند. وجه تمایز این نوع از پدافند با پدافند عامل، «عامل انسان» است. به این معنا که پدافند غیرعامل مجموعه اقداماتی است که در آن نیاز به دخالت مستقیم انسان و جنگ افزار نبوده و در واقع صلح آمیزترین و معقول ترین روش دفاعی است که سبب افزایش پایداری و کاهش آسیب پذیری ساختمانها و افراد می شود. پژوهش حاضر با هدف شناخت و تمهیدات پدافند غیرعامل در معماری اسلامی ایران تدوین شده است. داده های پژوهش به شیوه اسنادی گردآوری و مواری همچون مفاهیم پدافند غیرعامل در معماری، چرخه ی پدافند غیرعامل در معماری اسلامی و... مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج نشان می دهد که پدافند غیرعامل در معماری اسلامی بر مبنای تهدیدات و حملات نظامی زمینی (پیاده نظام و سواره نظام) و با هدف ممانعت از نفوذ دشمن، ایجاد وقفه در پیشروی دشمن با حداقل نیرو و تجهیزات شکل گرفته است. معماری اسلامی جهت تحقق این امر، یک نظام مکانیابی را به منظور ایجاد سلسله مراتب دفاعی در دو سطح خرد و کلان ایجاد کرده است. مکانیابی در سطح کلان سبب شکل گیری سه شهر، شامل: مرکزی (پایتخت)، میانی (واسط یا مواصلاتی به همراه قلعه ها و کاروانسراها) و شهر پیرامونی (مرزی) شده که این آرایش شهری سبب حفاظت از شهر مرکزی و مهم ترین بنای آن، یعنی ارگ شاهی، می شود. مکانیابی در سطح خرد شامل ایجاد سلسله مراتب دفاعی در گستره شهر مرکزی از طریق ایجاد سه لایه ی دفاعی است. این سه لایه از هجوم و نفوذ مستقیم دشمن به حیاتی ترین بنای شهر، یعنی ارگ شاهی، ممانعت می کند. لایه اول شهر، شامل دیوار پیرامونی شهر و دروازه های اصلی آن، لایه دوم، از طریق تمهیداتی نظیر: ایجاد ساباط، کوچه ها با ابعاد کوچک و انسانی، مانع از حرکت سریع و جمعی دشمنان شده و در نهایت لایه سوم که همان ارگ شاهی بوده و شامل تمهیدات دفاعی نظیر: دیوارهای پیرامونی ضخیم به همراه برج و بارو، قرارگیر پنجره در سطح تراز بالا (به منظور ایجاد اغتشاش در دید دشمن) و... است.

کلمات کلیدی:

پدافند غیرعامل، معماری اسلامی، لایه های دفاعی، سلسله مراتب دفاعی، ارگ شاهی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1733478>

